

Šolska kronika – Zbornik za zgodovino šolstva in vzgoje : glasilo Slovenskega šolskega muzeja, br. 1 i 2 / 2006. – Ljubljana, 2006.

Petnaesto godište *Šolske kronike*, glasila Slovenskog školskog muzeja, u svoja dva broja u 2006. godini donosi niz priloga iz povijesti slovenskoga školstva. Prvi broj počinje priložima vezanim uz 75. obljetnicu života Slavice Palvič, povjesničarke i nekadašnje dugogodišnje ravnateljice Slovenskog školskog muzeja. Slijedi potom 19 članaka od kojih je sedam izvornih znanstvenih, pet preglednih, šest stručnih i jedan *popularni*. Spomenut ćemo samo neke od njih. Branko Šuštar piše o posebnostima razvoja i pedagoškom djelovanju učiteljskog društva Slomškova zveza u Idriji u razdoblju od 1901. do 1924. godine. Zanimljiv je rad Maje Žvanut o dječjim svjetovima proteklih stoljeća u Sloveniji u kojem ukazuje na ono što je bilo zajedničko djeci svih staleža i na ono po čemu su se razlikovali svjetovi seljačke, građanske i aristokratske djece. U povodu 70. obljetnice zgrade Trgovačke akademije, inače zaštićenog kulturnog spomenika Ljubljane, Ludvik Mihelič je napisao prilog o njezinoj izgradnji 1934. godine i radu u školskoj godini 1934./35. Iz prvog broja izdvajamo još rad Monike Ivančić i Bogomira Novaka o sadašnjim tendencijama u povezivanju muzeja i škole.

Drugi broj ima šest izvornih znanstvenih i jedan pregledni članak. Autori su: Stanislav Južnič, Stane Okoliš, Monika Govekar-Okoliš, Andrej Vovko, Ingrid Fatur, Gabriela Rebec-Škrinjar i Vera Klopčič. Za hrvatske čitatelje možda je najzanimljiviji prilog Vere Klopčič o obrazovanju Roma u Sloveniji u kojem, nakon kratke povijesne slike o Romima u Europi, predstavlja modele obrazovanja Roma u Sloveniji, njihovu demografsku sliku i probleme koji se javljaju u provedbi različitih programa i projekata. Prilozi u drugom dijelu časopisa razvrstani su u sljedećim rubrikama: *Sjećanja na školu, Jubileji, In memoriam, Iz muzejske djelatnosti, Crte iz školske prošlosti te Vijesti i prikazi*.

Šolska je *kronika* uključena u jednu slovensku (COBISS) i dvije inozemne referentne baze (INIST-CNRS, Francuska i CSA/Sociological Abstracts, SAD).

Štefka Batinić

Muzeji i posjetitelji, Zbornika radova III. skupa muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem, Zagreb, 2006.

U listopadu 2006. godine izašao je Zbornik radova III. skupa muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem u nakladi Hrvatskoga muzejskog društva. Skup je održan u Vukovaru 14.-16. listopada 2004. godine na temu *Muzeji i posjetitelji*. Objavljeno je trideset i šest radova četrdeset i jednog autora iz Hrvatske, Slovenije,

Slovačke i Njemačke. Radovi su recenzirani i razvrstani u kategorije stručnih radova (24 rada), preglednih članaka (7 radova) i informativnih priloga (4 rada), a sadržajno obrađuju nekoliko tematskih cjelina Skupa: Posjetitelji i njihove potrebe, Komunikacija muzeja s posjetiteljem, Evaluacija muzejskih posjeta te Odnos muzeja i publike. Zbornik su uredili: Eduard Kletečki (Zagreb), Ružica Marić (Vukovar), Mila Škarić (Zagreb), Simona Tripković (Maribor), Branka Ujaković (Zagreb) i Žarka Vujić (Zagreb).

Nakon predgovora glavnog urednika Eduarda Kletečkog najprije predstavljeni stručni radovi kao najzastupljenija kategorija u koju su svrstana dvadeset i četiri rada. Prvi je rad **Nade Beroš** (Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb, Hrvatska) pod nazivom *Dobra i loša publika*. Autorica propituje u kojem su međudodnosu muzeji i njihovi posjetitelji te ukazuje na veliku odgovornost muzeja u stvaranju dobre ili loše publike. Upotreba masovnih medija postavila je nove kriterije i mogućnosti u komuniciranju s publikom koja je prema autorici još uvijek nedovoljno istražen fenomen za muzejske stručnjake.

Koautorski rad **Renate Brezinščak i Eudarda Kletečkog** (Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb, Hrvatska) *Nove tehnologije – veza između posjetitelja i muzeja* ukazuje na važnost primjene modernih tehnologija (elektronički mediji) u suvremenom komuniciranju s posjetiteljima. Slijedeći primjere svjetskih muzeja, Hrvatski prirodoslovni muzej u kreiranju svojih izložbenih programa primjenjuje multimedijalne programe kojima se potiče interaktivnost muzejskog posjeta. **Biserka Debeljak** (Ministarstvo za notranje zadeve, Muzej policijske Akademije, Ljubljana, Slovenija) u radu *Posjetitelji i njihove potrebe* predstavlja odgojno-obrazovnu ulogu Muzeja usmjerenu ka različitim profilima posjetitelja. U radu *Posjetitelji i Hrvatski muzej naivne umjetnosti* **Mira Francetić** (Hrvatski muzej naivne umjetnosti, Zagreb, Hrvatska) donosi statističke podatke o broju posjećenosti pojedinih izložbi Muzeja te o profilu posjetitelja s obzirom na domaće i strane posjetitelje u razdoblju od 2000. do 2004. Komparacijom dobivenih podataka autorica konstatira dominaciju stranih posjetitelja u odnosu na domaće, što ističe kao posebnost Muzeja u odnosu na ostale zagrebačke muzeje. **Stanislava Gogová** (Sveučilište Konstantina Filozofa, Nitra, Slovačka) prezentira jedinstven projekt Odsjeka za arheologiju i muzeologiju Sveučilišta Konstantina Filozofa u Nitri u kojem studenti sudjeluju u postavljanju izložbi. Njezin rad *Percepcija muzejske komunikacije u procesu obrazovanja studenata* zanimljiv je primjer povezivanja teorije i prakse muzeologije. Rad **Bronice Goligranc Zakonjšek** (Muzej novejše zgodovine, Celje, Slovenija) *Muzejski posjetitelji – zadovoljavamo li njihove potrebe?* navodi na koje sve načine Muzej komunicira sa svojim posjetiteljima. Od izložbi, pedagoških programa do suvenirnice, muzejske kavane i ostalih popratnih sadržaja, Muzej nastoji zadovoljiti potrebe što raznovrsnije publike, pri čemu autorica posebice ističe prilagođenost muzeja osobama s invaliditetom, uvođenjem novog prilaznog ulaza.

Dubravka Habuš Skendžić (Muzej Prigorja, Zagreb, Hrvatska) predstavlja pedagoški projekt *Kazalište u izložbi – scenska igra kao oblik učenja*, ostvaren u okviru izložbe o tradicijskim svadbenim običajima u Prigorju krajem 2003. godine. Igrokaz se kao jedan od oblika učenja pokazao primjerenim načinom prenošenja muzejskog

sadržaja djeci školske dobi. Rad **Nevenke Hacin** (Zasavski muzej Trbovlje, Slovenija) *Zdravo mi se već poznajemo* upoznaje na koje sve načine Zavičajni muzej Trbovlje ostvaruje ponovni dolazak svojih posjetitelja. Autorica smatra da pedagoški programi koje Muzej provodi, a koji su dobro prihvaćeni od strane posjetitelja, moraju postati stalan oblik muzejske ponude iako muzej nema osigurano radno mjesto muzejskog pedagoga. Komunikacija muzeja s djecom tema je rada *Arheologija i najmlađi posjetitelji na primjeru Muzeja grada Zagreba* **Vesne Leiner i Borisa Mašića** (Muzej grada Zagreba, Hrvatska). Autori ukazuju na važnost stručne obrade i prilagodbe muzejskog sadržaja u ostvarivanju kvalitetne komunikacije s najmlađim posjetiteljima te ukazuju na profesionalne dvojbe u prezentaciji nekih sadržaja koji su neprimjereni za djecu te dobi (primjer čedomorstva).

Primjer suradnje muzeja s lokalnom zajednicom donosi rad **Mirjane Margetić** (Etnografski muzej Istre, Pazin, Hrvatska) *Kad posjetitelj postane suradnik*. Pedagoški programi aktivno uključuju sudjelovanje domaćih posjetitelja s ciljem da postanu stalni korisnici Muzeja. **Tania Mayer** (Kinder-Akademie Fulda, Njemačka) u radu *Komunikacija između muzeja i posjetitelja* predstavlja Dječji muzej koji komunicira muzejske sadržaje prvenstveno putem pružanja iskustva i doživljaja. Glavna atrakcija je veliko srce kroz koje se prolazi i kojim se na interaktivan način djeci objašnjava taj biološki fenomen. **Željka Modrić i Iva Tomljenović** (Prirodoslovni muzej Rijeka, Hrvatska) predstavljaju *Projekt spoznajno-istraživačkih radionica „Mala škola prirodoslovlja“* koji je pokrenuo Prirodoslovni muzej Rijeka tijekom 2003. godine za djecu predškolske i školske dobi. Projekt se sastoji od niza pedagoško-obrazovnih radionica kojima se potiče aktivno učenje, a svrha im je stvaranje stalnih korisnika Muzeja okupljenih u Klubu prijatelja muzeja. Društvena osviještenost i osjetljivost na potrebe slijepih i slabovidnih osoba predstavljena je u radu *Odgoj slijepih implicira odgoj videćih*. Autorica **Anica Ribičić-Županić** (Zbirka umjetnina Ante i Wiltrude Topić Mimara – Muzej Mimara, Zagreb, Hrvatska) na temelju iskustva u radu sa slijepim učenicima Centra Vinko Bek iz Zagreba ukazuje na specifičnosti i posebnosti muzejske prezentativne komunikacije koja uključuje dobro poznavanje publike i njihovih potreba. **Helena Rožman** (Galerija Božidar Jakac, Kostanjevica na Krki, Slovenija) u radu *Pedagoški programi kao oblik komunikacije s posjetiteljima* predstavlja pedagoške programe Galerije namijenjene djeci osnovnoškolske dobi.

Željka Sušić (Tiflološki muzej, Zagreb, Hrvatska) u radu *Tiflološki muzej i društvena zajednica* daje prikaz onog dijela muzeološke koncepcije i koncepcije stalnog postava koji se odnosi na prilagodbu muzeja posjetiteljima s invaliditetom, kao i onima bez njega. Rad **Brigite Strnad** (Umjetnička galerija Maribor, Slovenija) predstavlja oblik umjetničkog obrazovanja mladih u radu *Nematerijalno i neopipljivo, Performance – radionica za mlade u Umjetničkoj galeriji Maribor*. Pedagoška radionica – performance temelji se na tezi: „tko želi prihvatiti i razumjeti umjetnost i umjetnika treba aktivno sudjelovati u obrazovanju“. **Liljana Suhodolčan** (Koroški pokrajinski muzej, Ravne na Koroškem, Slovenija) u radu *U okrilju muzeja (obrazovni programi u muzeju i komunikacija s posjetiteljima na primjeru Koroškoga muzeja Ravne na Koroškem)* predstavlja različite načine suradnje Muzeja s posjetiteljima. Autorica iznosi iskustva

i rezultate desetogodišnjeg planskog kontinuiranog rada Muzeja s osnovnim školama. Rad **Mile Škarić** (Arheološki muzej u Zagrebu, Hrvatska) *Informacija (ne)prilagođena korisniku ili basna o lisici i rodi* ukazuje na nedostatke i propuste u prezentativnoj komunikaciji muzeja koji su rezultat nedovoljnog poznavanja publike i neuvažavanja njihovih potreba. Autorica na temelju iskustva u radu s različitim skupinama posjetitelja u Arheološkom muzeju u Zagrebu ukazuje na važnost poznavanja muzejske publike prilikom prosljeđivanja muzejskih sadržaja. **Lucija Šoda** (Hrvatski školski muzej, Zagreb, Hrvatska) u radu *Medom i računalima do publike* predstavlja načine muzejske komunikacije s publikom na primjeru dviju izložbi Muzeja: *Računala u računarstvu* (2002.) i *Zzu...zzu...med u školskom vrtu* (2003.). Rad *Zavodljivo opuštanje* autorice **Lili Šturm** (Mednarodni grafični likovni center, Ljubljana, Slovenija) predstavlja akciju *Ljetna muzejska noć* (2003.) kao primjer *fun&pleasure* pristupa u komunikaciji muzeja s posjetiteljima. Takav pristup osigurava ugodni boravak posjetitelja u muzeju s ciljem njegova populariziranja. **Ljerka Trampuž** (Prirodoslovni muzej Slovenije, Ljubljana, Slovenija) u radu *Kako do misaone veze između muzejskog predmeta i posjetitelja?* ističe važnost stvaranja priče o muzejskom predmetu kojom se omogućuje bolje razumijevanje muzejskog sadržaja. Na taj se način u posjetitelja razvija emotivni doživljaj predmeta i postiže stvaranje njegove unutarnje vizualizacije u svrhu buđenja svijesti o baštini, što je prema autorici osnovni cilj izložbene prezentacije.

O radnim zadacima kao jednom od oblika muzejsko-pedagoškog rada govori rad **Simone Tripković** (Muzej narodnog oslobođenja Maribor, Slovenija) *Radni listići za djecu osnovnoškolskog uzrasta*. Autorica daje primjere radnih zadataka i analizu njihove uspješnosti te zaključuje važnost njihove prilagodbe i primjerenosti s obzirom na dob i predznanje korisnika. Rad *Komunikacija u muzeju kao edukacijski proces i njihov međuodnos* primjer je uspješne suradnje sveučilišnih profesora i studenata s Odjela za muzeologiju i Odjela za informatiku Sveučilišta Konstantina Filozofa u Nitri i muzeja. Autorice **Viera Žbirková i Jarmila Jurová** (Sveučilište Konstantina Filozofa u Nitri, Slovačka) prikazuju iskustva u obrazovanju muzejskih posjetitelja, studenata i učenika te donose neke metodološke prijedloge i pomagala za poboljšanje suradnje muzeja i posjetitelja u svrhu kvalitativnog razvoja slovačkog obrazovnog sustava. U radu *Gdje su granice muzejske interpretacije?* **Adela Železnik** (Moderna galerija, Ljubljana, Slovenija) problematizira pojam muzeja kao prostora i njegove komunikacijske djelatnosti na primjeru koncepta Trienala suvremene slovenske umjetnosti – U3 pod naslovom *Tu i tamo*. Autorica smatra da su interaktivni umjetnički projekti idealan oblik posredovanja umjetničkih ideja koji, ostvareni unutar muzejske institucije (prostor TU), omogućuju posezanje muzeja u društveno otvoreni prostor (TAMO).

U drugoj cjelini Zbornika slijede radovi u kategoriji pregledni članci u koju je svrstano sedam radova. **Radomir Jurić** (Arheološki muzej Zadar, Hrvatska) u radu *Tko su posjetitelji Arheološkog muzeja u Zadru?* iznosi iskustva kulturno-obrazovnog djelovanja Arheološkog muzeja u Zadru temeljem višegodišnjeg praćenja broja i vrste posjetitelja. Autor prikazuje povijest i broj posjetitelja kroz više godina djelovanja Muzeja od razdoblja iza Drugoga svjetskog rata do 2004. godine, a koji se tiču crkve Sv. Donata, samog Muzeja i Područne arheološke zbirke u Ninu te djelomično Zavičajnog

muzeja u Biogradu. **Mario Klaić** (Muzej grada Kaštela, Hrvatska) u radu *Komunikacija muzeja s posjetiteljem – poster: Muzejska pričaonica-igraonica „Spojimo Miljenka i Dobrilu“* donosi primjer muzejske prezentacije i komunikacije nematerijalne baštine najmlađim posjetiteljima. Riječ je o muzejskom projektu u kojem je lokalna legenda o Miljenku i Dobrili prilagođena i predstavljana djeci predškolske dobi. Ogledni model prezentacije legende prema autoru daje široke mogućnosti njegove primjene te predstavlja novi pristup u muzejskoj pedagogiji. **Lada Laura** (Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, Split, Hrvatska) predstavlja muzejsko-obrazovni projekt „...tanke niti odjeće dobrim zlatom protkane...“ održan u Muzeju u okviru muzejsko-edukativne akcije *Odijelo*, 2004. Autorica iznosi načine i ciljeve pedagoškog programa realiziranog u vidu likovnih radionica namijenjenih djeci različite dobi. **Marjan Matjašić, Mira Grašić i Mirjana Čokl** (Muzej narodne osvoboditve Maribor, Slovenija) ističu važnost muzejskog pristupa i ophođenja prema posjetitelju u radu *Kad muzejski posjetitelj postane kralj*. Autori smatraju da je gostoljubiv pristup muzeja i susretljivost muzejskog osoblja važan dio muzejskog djelovanja u stvaranju stalnih posjetitelja i korisnika muzeja. **Maja Šeparović** (Galerija Ivana Meštrovića, Split, Hrvatska) u radu *Galerija Ivana Meštrovića i Međunarodni dan muzeja 2000. – 2004.* daje pregled pedagoških aktivnosti Muzeja u vidu likovnih radionica, radnih zadataka, koncerata i predavanja. Autorica predstavlja pedagoške projekte namijenjene djeci školske dobi, među kojima posebice ističe programe *Dotakni i vidi...* „za slijepe i slabovidne osobe. **Spomenka Težak** (Gradski muzej Varaždin, Hrvatska) donosi prikaz *Edukativni programi u Gradskom muzeju Varaždin tijekom 2004. godine*. Autorica prikazuje pedagoško-obrazovnu djelatnost muzeja koja je usmjerena na djecu osnovnoškolske dobi, učenike srednjih škola, studente i predškolsku dob, a ostvaruje se u okviru stalnog postava, povremenih izložbi, muzejskih radionica i organiziranja aktiva nastavnika povijesti varaždinske županije. *Komunikacijom do doživljaja, iskustva i znanja – neka iskustva iz Muzeja „Staro selo“* *Kumrovec* naslov je rada **Tatjane Županić** (Muzeji Hrvatskog zagorja, Muzej „Staro selo“ Kumrovec, Hrvatska). Autorica temeljem analize profila posjetitelja Muzeja i njihovih potreba (turističke agencije, odgojno-obrazovne institucije, individualni posjetitelji) ističe važnost muzejske komunikacije putem publikacije „Godišnji kalendar događanja“ koja pruža kvalitetnu informiranost i uvid u sadržaje muzeja. Takva publikacija je poticaj za dolazak u Muzej te predstavlja prvi komunikacijski korak u stvaranju njegove dugotrajne suradnje s posjetiteljem.

Treću cjelinu Zbornika čine informativni prilozi među kojima su predstavljena četiri rada. Rad **Markite Franulić** (Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, Hrvatska) *Evidencija posjeta – upitnik EGMUS-a* izvještava o djelatnosti Europske skupine za muzejsku statistiku (European Group on Museum Statistics, EGMUS) te predstavlja onaj dio upitnika koji se odnosi na evidenciju muzejskog posjeta. Budući da je Hrvatska zemlja kandidat za ulazak u Europsku uniju, cilj je prezentacije predstaviti načine vođenja evidencije posjeta kako bi statistički podaci hrvatskih muzeja bili što sveobuhvatniji i komparativni na europskoj razini. **Jasenka Splivalo** (Škola likovnih umjetnosti i I. gimnazija, Split, Hrvatska) predstavlja *IMP – Imaginarni muzej profesorice, Dotakni i vidi odjeću Meštrovićeva zavičaja, Međunarodni dan muzeja 2004.*

Projekt *Dotakni i vidi* primjer je uspješne suradnje učenika Škole likovnih umjetnosti i I. gimnazije sa Županijskom udrugom slijepih i Galerijom Ivana Meštrovića u Splitu. *Složena tiskovina kao vid komunikacije s posjetiteljem – primjer Galerije Antuna Augustinčića* jedan je od načina predstavljanja Galerije najširem krugu posjetitelja. Autor **Božidar Pejković** (Muzeji Hrvatskog zagorja, Galerija Antuna Augustinčića, Klanjec, Hrvatska) predstavlja tiskovinu koja po obliku, formi i sadržaju sažima različite vrste publikacija (katalog, vodič, prospekt, brošura) s ciljem da bude funkcionalna, ekonomična i oblikovno zanimljiva različitim profilima posjetitelja. **Vlasta Krklec** (Muzeji Hrvatskog zagorja, Muzej evolucije i nalazište pračovjeka „Hušnjakovo“, Krapina, Hrvatska) predstavlja *Projekt Ljetna geološka škola* kao jedan od najznačajnijih i nagrađivanih pedagoških programa Muzeja. Projekt je namijenjen djeci predškolske i školske dobi, a sastoji se od geoloških i paleontoloških radionica koje se odvijaju u muzeju i *in situ*. Projekt je vrlo dobro prihvaćen te ima tendenciju proširivanja u smislu uvođenja novih sadržaja i privlačenja novih posjetitelja, izvan regije. Na kraju **Branka Ujaković** (voditeljica Sekcije za muzejsku pedagogiju Hrvatskoga muzejskog društva) daje sažet pregled rada III. skupa muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem održanog u Vukovaru 14. – 16. listopada 2004. Skup je okupio šezdeset i šest sudionika iz Hrvatske, Njemačke, Slovenije, Slovačke, Srbije i Crne Gore te Francuske, čiji se popis s pregledom institucija također nalazi u Zborniku.

Zbornik radova Trećeg skupa muzejskih pedagoga Hrvatske vrijedan je stručan prilog upoznavanju komunikacijskih i obrazovnih mogućnosti muzeja s jedne strane, te unapređenju i razvoju struke s druge strane, u svrhu kvalitetnog i učinkovitog muzejskog djelovanja prema zajednici. Radovi donose iskustva različitih tipova muzeja u njihovom radu s posjetiteljima, prikazana s više aspekata: od definiranja muzejske publike i njezine diferencijacije, prikaza oblika rada namijenjenih i prilagođenih različitom profilu posjetitelja do provođenja evaluacije posjeta. Time ovaj Zbornik nastoji dati sveobuhvatan uvid u ovaj segment muzejskog djelovanja te predstavlja koristan pregled u oblike i načine muzejske komunikacije s posjetiteljem. Stručna valorizacija radova, po prvi put provedena u ovom Zborniku (radovi u prethodna dva zbornika nisu bili recenzirani), doprinosi daljnjoj profesionalizaciji muzejsko-pedagoške djelatnosti. U Zborniku su izostali znanstveni radovi, dok je najviše prisutno stručnih radova. Stoga ovaj Zbornik, promoviran na IV. skupu muzejskih pedagoga s međunarodnim sudjelovanjem u Kninu 2006. godine, postavlja nove, profesionalne smjernice u budućem radu, te kao takav predstavlja važan doprinos za razvoj muzejske pedagogije u Hrvatskoj.

Andreja Smetko